
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מבוא לצדק מעברי - 62413

תאריך עדכון אחרון 22-10-2014

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: משפטים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 1

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר רון דודאי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: [r](#)

שעות קבלה של רכז הקורס: ימי רביעי (לפי תיאום מראש)

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

התחום הנקרא "צדק מעברי (Justice Transitional)" עוסק בגישות משפטיות וחברתיות באמצעות מדינות וחברות מנסות להתמודד עם עוולות העבר ומורשת של הפרות זכויות אדם ואלימות פוליטית, ולבסס שלום, דמוקרטיה ושלטון חוק. גישות אלה כוללות ועדות אמת, משפטים פליליים (כולל בבתי דין בינלאומיים), תוכניות פיצויים ושיקום, רפורמות חוקתיות ומוסדיות, תהליכי פיוס, יוזמות הנצחה ועוד. במהלך הקורס נדון בהיבטים רבים של תחום הצדק המעברי תוך התמקדות בניתוח ביקורתי ובינתחומי של מנגנוני ותהליכי צדק מעברי במדינות שונות בעולם. כמו כן יוקדש פרק לדיון ברלוונטיות של התחום לישראל.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס להקנות לתלמידים ידע בתחום הצדק המעברי, על עקרונותיו התיאורטיים ויישומיו המעשיים.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיום הקורס התלמידים יהיו מסוגלים להבין את התוכן והמקורות המשפטיים לזכויות האישיות והחברתיות העומדות בבסיס עקרונות הצדק המעברי, כגון הזכות לאמת, הזכות לצדק והזכות לתיקון. התלמידים יהיו מסוגלים גם להבין את המושגים צדק מאחה, צדק גמולי, "בעלות" על הצדק, גישות פרגמטיות מול גישות אידיאליסטיות לצדק מעברי, חנינות מול העמדות לדין, ועוד. בנוסף, התלמידים יכירו את מנגנוני הצדק המעברי שפעלו באזורי סכסוך שונים כולל ועדת האמת והפיוס בדרום אפריקה, מנגנוני חקירה בצפון אירלנד, ועוד.

דרישות נוכחות (%):

75

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- שיעור 1- מבוא לצדק מעברי: התפתחות התחום ומושגי בסיס
- שיעור 2- צדק מעברי: דילמות והקשרים
- שיעור 3: העמדה לדין
- שיעור 4: ועדות אמת
- שיעור 5: פיצויים ו"תיקון עוול"
- שיעור 6: רפורמות מוסדיות וחוקתיות
- שיעור 7: תהליכי פיוס

- שיעור 8: חנינות, שחרור אסירים ותביעות אזרחיות
שיעור 9: צדק מעברי והחברה האזרחית
שיעור 10: צדק מעברי ושחקנים שאינם מדינתיים
שיעור 11: הנצחה, הכרה והתנצלויות פומביות
שיעור 12: ביקורות והתנגדויות לצדק מעברי
שיעור 13: צדק מעברי והסכסוך הישראלי-פלסטיני
שיעור 14: סיכום

חומר חובה לקריאה:

שיעור 1- מבוא לצדק מעברי: התפתחות התחום ומושגי בסיס
מרכז מינרבה לזכויות האדם, "מדריך לצדק מעברי", חלקים א' וב'

שיעור 2- צדק מעברי: דילמות והקשרים

Stanley Cohen (1995), "State Crimes of Previous Regimes: Knowledge, Accountability, and the Policing of the Past", *Law and Social Inquiry* 20(1):7-50

שיעור 3: העמדה לדין

Naomi Roht-Arriaza (2013), "Introduction: The Role of International Criminal Justice in Transitional Justice", *International Journal of Transitional Justice* 7(3):383-392.

Mark Osiel (2000), "Why Prosecute? Critics of Punishment for Mass Atrocity", *Human Rights Quarterly* 22(1):118-147

שיעור 4: ועדות אמת

Freeman, M., & Quinn, J. R. (2003). "Lessons Learned: Practical Lessons Gleaned from Inside the Truth Commissions of Guatemala and South Africa". *Human Rights Quarterly*, 25(4), 1117-1149.

שיעור 5: פיצויים ו"תיקון עוול"

García-Godos, Jemima. "Victim reparations in transitional justice-what is at stake and why." *Nordic Journal of Human Rights* 26, no. 2 (2008): 111-130.

שיעור 6: רפורמות מוסדיות וחוקתיות

גראהם אליסון, "רפורמה במשטרה, שינוי פוליטי ופתרון סכסוכים בצפון אירלנד", בתוך: שיטור בחברה משוסעת, עורכים אורי גופר וגיא בן-פורת, פרדס 2013, עמ' 155-188.

שיעור 7: פיוס

אמל ג'מאל, "הכרה הדדית, פיוס וטרנספורמציה של סכסוכים: היבטים תיאורטיים", סוציולוגיה ישראלית, 2001, 303-314

Satkunanathan, A. (2014). *The Politics of Reconciliation in Transitional Justice*. *International Journal of Transitional Justice*, 8(1), 171-182.

שיעור 8: חנינות, שחרור אסירים ותביעות אזרחיות

McEvoy, K., & Mallinder, L. (2012). "Amnesties in Transition: Punishment,

Restoration, and the Governance of Mercy". *Journal of Law and Society*, 39(3), 410-440.

שיעור 9: צדק מעברי וחברה אזרחית

Backer, D. (2003). "Civil society and transitional justice: possibilities, patterns and prospects". *Journal of Human Rights*, 2(3), 297-313.

שיעור 10: צדק מעברי ושחקנים שאינם מדינתיים

Ron Dudai (2011), "Closing the Gap: Symbolic Reparations and Armed Groups", *International Review of the Red Cross* 93(883):783-808

שיעור 11: הנצחה, הכרה והתנצלויות פומביות

Gibney, Mark, and Erik Roxstrom (2001). "The status of state apologies." *Human Rights Quarterly* 23.4 (2001): 911-939.

שיעור 12: ביקורות והתנגדויות לצדק מעברי

Fionnuala Ni Aolain (2012) "Advancing Feminist Positioning in the Field of Transitional Justice", *International Journal of Transitional Justice* 6, 205-228
McEvoy, K. (2007). "Beyond legalism: towards a thicker understanding of transitional justice". *Journal of Law and Society*, 34(4), 411-440.

שיעור 13: צדק מעברי והסכסוך הישראלי-פלסטיני

מרכז מינרבה לזכויות האדם, "מדריך לצדק מעברי", חלק ד'
נדב גבאי, "חקירות ממלכתיות ומשברי לגיטימציה: ועדת אור והפלסטינים אזרחי ישראל"

שיעור 14: סיכום

Gready, P., & Robins, S. (2014). "From Transitional to Transformative Justice: A New Agenda for Practice". *International Journal of Transitional Justice*

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 100 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
המבחן המסכם יהיה מבחן בית